

PEACH

MŰHELYTANULMÁNYOK / WORKING PAPERS

No. 33. | 2023

ÉSIK SZANDRA

MAO ZEDONG RETORIKAI ÖRÖKSÉGE:

A hazaszeretet és az emberek nevelése

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

BUDAPEST, 2023

A kiadvány elkészültét a Magyar Nemzeti Bank támogatta.

ÖSSZEFOGLALÓ

Mao Zedong retorikai öröksége: a hazaszeretet és az emberek nevelése

Jelen tanulmány célja, hogy a Kínai Kommunista Párt 14–19. kongresszusain elhangzott pártfőtitkári beszámolók példáján keresztül bemutassa, miként él tovább a Mao elnökre jellemző retorika a kínai politikai nyelvezetben. Jóllehet Mao retorikáját is befolyásolták a klasszikusok, mégis elkülöníthetünk néhány olyan retorikai eszközt, amely az új ideológiával érkezett Kínába. Noha Mao számos elméletével szembement a kulturális forradalom utáni vezetés – pl. osztályharc –, a kínai politikai retorikában a mai napig érezhető Mao elnök hatása. A tanulmány a pártfőtitkári beszámolókból a hazaszeretet és az emberek nevelésének retorikai megjelenését vizsgálja és veti össze a maói gyakorlattal.

ABSTRACT

The rhetorical legacy of Mao Zedong: Patriotism and the education of the people

The purpose of this study is to show how the rhetoric of Chairman Mao lives on in the Chinese political language through the example of the General Secretary's reports delivered at the 14th to the 19th National Congresses of the Communist Party of China. Although Mao's rhetoric was also influenced by the Classics, it is possible to single out some rhetorical devices that came to China with the new ideology. Compared to Mao's theories, there has been a shift after the Cultural Revolution – e.g., abandoning class struggle –, but the influence of Chairman Mao can still be felt in Chinese political rhetoric to this day. The study examines the rhetoric of patriotism and the education of the people in the General Secretary's reports and compares it with the Maoist practice.

ÉSIK SZANDRA

MAO ZEDONG RETORIKAI ÖRÖKSÉGE: A HAZASZERETET ÉS AZ EMBEREK NEVELÉSE

I. BEVEZETÉS

Ahogy Lu Xing megállapítja, a tradicionális, konfuciánus Kínát Mao Zedong alakította szocialista állammá, amelyet a kommunista ideológia, az osztályharc és a radikalizáció vezérelt,¹ éppen ezért Mao elnök retorikáját transzformatívna nevezi, amely „elmozdítja és mozgósítja a társadalmat egy közös cél felé, miközben újrakonstruálja a valóságot és újraformálja a kulturális szokásokat és ideológiai hitet.”² Maónak számos érdemet tulajdonítanak a mai napig: az ipari alapok lefektetése, a bürokrácia és a korrupció elleni fellépés az 1950-es évek hajnalán, kiszakadás a szovjet ellenőrzés alól, az amerikai–kínai viszony normalizálása, a közemberek – beleértve a nők – oktatása, a nemzeti érzések felébresztése stb. Deng Xiaoping nyomán, a hivatalos álláspont szerint Mao tevékenysége 70 százalékban jó, 30 százalékban – a kulturális forradalom és a nagy ugrás elindítása kapcsán – rossz volt. Ő volt az, akinek „nemcsak sikerült kiszakítani a társadalmat a mély tradicionális gyökereiből, hanem bevezetett egyfajta új dinamikus pragmatizmust, amely a továbbiakban lehetőséget teremtett, hogy meglepő módokon újraértelmezze- és alkossa önmagát.”³

Az elemzés másik alapját a 14–19. pártkongresszusokon (中国共产党全国代表大会 Zhōngguó Gòngchǎndǎng Quánguó Dàibiǎo Dàhuì) elhangzott pártfőtitkári beszámolók adják, amelyek a kongresszusok jelentőségére való tekintettel a kínai

---

¹ LU 2017: 2.

² LU 2017: 6.

³ SCHELL – DELURY 2013: 255.

politikai nyelvezet egyértelműen legrepresentatívabb szövegei. Ennek oka, először is, hogy a kongresszus a Kínai Kommunista Párt (KKP) hierarchiáján belül a legnagyobb hatáskörű gyűlés, amelyen kijelölik a fő politikai irányvonalat a legközelebbi kongresszusig, tehát az 1970-es évek óta a következő öt évre. Az iránymutatás a párt legkülönbözőbb szintjeiről érkező mintegy 2000 delegált előtt egy politikai beszámoló formájában történik. Ezt ugyan a pártfőtitkár mondja el, ezen azonban nem a személyes vélemény hangoztatását kell érteni, hanem „egy szintetikus dokumentumot, amely tükrözi a szélesebb pártvezetés egyetértését”.⁴ A nagyjából egyhetes kongresszus zárását követően a vezetők csak a beszámolóban kijelölt stratégiával összhangban intézkedhetnek, illetve a pártalkotmány szerint a politikai irányvonal módosítására csupán az évente legalább egyszer ülésező, nagyjából kétszáz fős Központi Bizottságnak van joga.⁵

Másodszor, csak a pártkongresszus módosíthatja a pártalkotmányt. A jelenleg hatályos pártalkotmányt 1982-ben, a 12. kongresszuson fogadták el, és azóta több kongresszus végzett rajta módosításokat.⁶

Végül, a kongresszusok azért is fontosak, mert itt történik a vezetéváltás: az idős kádereket nyugdíjazzák, és megválasztják a nagyjából kétszáz fős Központi Bizottságot, amely a kongresszus után megtartja első plénumát, ahol kinevezik a KKP legfőbb vezetőit, beleértve a Politikai Bizottságot, annak Állandó Bizottságát és azzal együtt a pártfőtitkárt (aki hivatalosan a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának főtitkára).⁷

A tanulmány a pártfőtitkári beszámolókból dominánsan jelentkező hazaszeretet és az emberek nevelésének retorikai megjelenését vizsgálja és veti össze a maói gyakorlattal.

---

⁴ MILLER 2012: 2.

⁵ INSTITUTE FOR SECURITY & DEVELOPMENT POLICY 2017.

⁶ JORDÁN 2015: 33.

⁷ MILLER 2012: 2.

II. HAZASZERETET

A hazaszeretet (爱国 àiguó) az egyének szintjén mérvadó értéként van megjelölve a központi szocialista értékek között is. Saich szerint 1989 óta a KKP elég sikeresen manipulálta a közvéleményt, hogy legitimáló központi értéként a nacionalizmusra neveljen.⁸

富强、民主、文明、和谐是国家层面的价值目标，自由、平等、公正、法治是社会层面的价值取向，爱国、敬业、诚信、友善是公民个人层面的价值准则，这 24 个字是社会主义核心价值观的基本内容，为培育和践行社会主义核心价值观提供了基本遵循”。

A jólét, a demokrácia, a civilizáció és a harmónia az állami szinten célként kitűzött értékek. A szabadság, az egyenlőség, az igazságosság és a törvények általi kormányzás a társadalmi szinten irányként kijelölt értékek. A hazaszeretet, a tanulás és a munka iránti elhivatottság, a megbízhatóság és a barátságosság az egyének szintjén mérvadó értékek. Ez a 24 írásjegy a szocializmus központi értékrendszerének meghatározó tartalma, s alapvetően követendő irányt mutat a szocializmus központi értékrendszerére való neveléshez és annak gyakorlatba ültetéséhez.⁹

A kínai irodalom különböző korszakaiban számos hazafi, hazaszerető hős tűnt föl: Qu Yuan (屈原 Qū Yuán, i. e. 343–278) költő, aki hazafias érzéseit több versében is megfogalmazta (leghíresebb a *Száműzetés* – 离骚 *Lísāo* – című elégiája), Yue Fei (岳飛 Yuè Fēi, 1103–1142), aki a dzsürcsik ellen harcolt, Wen Tainxiang (文天祥 Wén Tiānxiáng, 1236–1283), Lu Xiufu (陸秀夫 Lù Xiùfū, 1236–1279), Zhang Shijie (張世傑 Zhāng Shìjié, ?–1279), akik a Déli Song-dinasztia idején ellenálltak a mongol hódításnak, Zeng Guofan (曾國藩 Zéng Guófān, 1811–1872), aki katonai parancsnokként a Tajping-felkelés idején hozzájárult a stabilitás visszaállításához stb. Ezek a történelmi és irodalmi alakok példaként álltak a későbbi korok emberei, így a reformerek előtt. Már a Maóra igen nagy hatást gyakorló Liang Qichao (梁啟超 Liáng Qǐchāo, 1873–1929) is felszólalt amellet,

⁸ SAICH 2004: 308.

⁹ „A szocializmus központi értékrendszerének...” 2014.

hogyan a császári rendszer bukását nem a korrupció idézte elő, hanem az, hogy a kínaiakból hiányzott az állampolgári érzet és a társadalom iránti kötelességtudat.¹⁰ Nem tévedett: a kínaiak gondolkodását – a konfuciánus hagyományoknak megfelelően – a család iránti elkötelezettség hatotta át, nem tudtak egyéni érdekeiken (házasság, gyereknevelés, szülőtisztelet, pénzszerzés) túl gondolkodni. Sun Yat-sen (孙中山 Sūn Zhōngshān, 1866–1925) a kínaiakat egy tálnyi homokszemhez (一盘散沙子 yī pán sǎn shāzi) hasonlította, akik képtelenek valamely cél érdekében egyesülni. Chen Duxiu (陈独秀 Chén Dúxiù) írásában (*Wángguó piān* 亡国篇) konkrétan a kínai emberek nagy gyengeségét, az ország pusztulásának okát látta a hazafias érzelmek hiányában. Szerinte a kínaiak csak azt tudják, hogy van családjuk, de azt nem tudják, hogy van országuk.¹¹ A problémát orvosolandó Liang megalkotta a nemzet (民族 *mínzú*), az új polgár (新民 *xīnmín*) és a közerkölcs (公德 *gōngdé*) szavakat, Sun Yat-sen pedig elsőként nevezte a kínaiakat állampolgároknak (国民 *guómín*).¹²

Mao Zedong volt azonban az, aki – a reformerek által is inspirálva – megerősítette és kiterjesztette a haza iránti kötelességtudat fogalmát. Már 1918-ban kezdeményezte egy szervezet létrehozását, amely a kínaiak gondolkodását alapvetően megváltoztatja, áthelyezve a hangsúlyt a családcentrikusságról az aktív állampolgári létre, a forradalmi szellemre (新民学会 Xīnmín Xuéhuì).¹³ Mao tudta, hogy új vezetés csak új állampolgárokkal jöhet létre. Maóval kezdődően a hazaszeretet nem egyéni érdem, hanem mozgatóerő, állampolgári kötelesség lett. Írásaiban és beszédeiben rendszeresen hangoztatta a kínaiak nagyságát, erősítve a nemzeti büszkeséget.

在中华民族的开化史上，有素称发达的农业和手工业，有许多伟大的思想家、科学家、发明家、政治家、军事家、文学家和艺术家，有丰富的文化典籍。在很早的时候，中国就有了指南针的发明。还在一千八百年前，已经发明了造纸法。在一千三百年前，已经发明了刻版印刷。在八百年前，更发明了活字印刷。火药的应用，也在欧洲人之前。所以，中国

¹⁰ LU 2017: 71, SALÁT 2014: 278, SALÁT 2016: 128.

¹¹ „我们中国人，天生的有几种不好的性，便是亡国的原因了：第一只知道有家，不知道有国。” Wu 2005: 95.

¹² LU 2017: 141.

¹³ LU 2017: 71.

是世界文明发达最早的国家之一，中国已有了将近四千年的有文字可考的历史。(…) 在中华民族的几千年的历史中，产生了很多的民族英雄和革命领袖。所以，中华民族又是一个有光荣的革命传统和优秀的历史遗产的民族。

A kínai nemzetnek civilizációja történetében kiterjedt, fejlett mezőgazdasága és kézművesipara volt, rengeteg hatalmas filozófusa, tudósa, feltalálója, politikusa, katonai stratégája, irodalmára és művésze volt, sokszínű kulturális klasszikusok jöttek létre. Kína már a nagyon korai időkben feltalálta az iránytűt. Már ezernyolcszáz évvel ezelőtt feltalálta a papírkészítés módját. Ezerháromszáz évvel ezelőtt már feltalálta a fanyomódúcos nyomtatást. Nyolcszáz évvel ezelőtt pedig feltalálta a mozgatható nyomódúcos nyomtatást. A puszkapor használatában szintén megelőzte az európaiakat. Kína tehát a világon az első országok között volt, amely fejlett civilizációval rendelkezett, Kínának már közel négyezer éves írásos forrásokkal bíró történelme van. (...) A kínai nemzet néhány ezer éves történelmében sok nemzeti hős és forradalmi vezető született. A kínai nemzet tehát dicsőséges forradalmi hagyománnyal és kiváló történelmi örökséggel bíró nemzet.¹⁴

Kína gazdasági és katonai erejének növekedése, az ország politikai és általános megerősödése a modern korban is kellő alapot szolgáltat a büszke hazafias érzések felkeltésére. Az utóbbi években Kína számos esemény kapcsán demonstrálhatta dicsőséges kultúráját, például a 2008-as pekingi olimpián, az október elseji parádékon stb.

A nemzeti érzések azonban szélsőségekbe is átcsaphatnak, s ekkor már semmiképpen sem lehet tiszta patriotizmusnak nevezni őket, főleg, ha konkrét céltáblájuk is van. Kína esetében ez legjobban az újra és újra feltörő Japán-ellenes indulatokban érződik. 2005 elején például 22 millió kínai írt alá egy online petíciót, amely az ellen tiltakozott, hogy Japán az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának állandó tagja legyen.¹⁵ Az aláírók így próbáltak nyomást gyakorolni a pekingi kormányra. Az online tér egyéb esetekben is a Japán-ellenes érzések platformjaként működött, például amikor 2012-ben a japán hatóságok letartóztattak 14 kínait, akik a vitatott

---

¹⁴ MAO 1991: 622–623.

¹⁵ „22 Million Chinese...” 2005.

Szenkaku-szigeteken lengettek kínai és tajvani zászlót.¹⁶ Egy másik alkalommal az ellen szólaltak föl, hogy Japánból nagysebességű vonatokat rendeljenek nagy számban.¹⁷

A hazafias tüntetéseknek azonban nemcsak virtuális formájuk van. A fent említett események kapcsán a kínaiak több városban is utcára vonultak, hogy a japán konzulátus előtt tiltakozzanak vagy japán boltokat rongáljanak meg.¹⁸ Éppen ezért a tömegeket mozgósítani képes nacionalizmus kétélű kard a KKP kezében. Az egységes, erős tömeg célpontja ugyanis nem biztos, hogy mindig egy külső ellenfél lesz: dönthet úgy, hogy a helyi problémákra koncentrálnak, saját vezetése ellen fordul.

Japán mellett az Egyesült Államok áll leginkább a kínai nacionalisták célkeresztjében. Az ellenszenv kiindulópontja az, hogy Japán mellett a „megaláztatások évszázadához” hozzájárult a Nyugat is, így a jelenségnek történelmi indoka, oka is van.¹⁹ Jelenleg pedig az Egyesült Államokban látják azt az ellenerőt, amely Kína fejlődését akadályozni, lassítani kívánja.²⁰ Miközben az amerikaiak Kínát megbízhatatlannak, sőt fenyegetőnek tartják, a kínai közvélemény egyre inkább támogatja a kínai vezetést. A helyzeten nem javított Donald Trump többszöri kemény Kína-ellenes fellépése, valamint a COVID-19 kapcsán kínaiakat elítélő retorikája sem.²¹

De hol kereshetjük ezeknek az érzéseknek a gyökerét? A hazaszeretettől vezérelt, hazafias mozgalom egyrészt lentől szerveződik: a történelmi múlt vagy a személyes, családi történetük miatt érintett egyének hívják létre, többnyire az aktuális eseményekre reagálva. Másrészt föntről lefelé ható kezdeményezés is: a KKP azt az oktatáson,²² televíziós műsorokon,²³ publikációkon (pl. 毋忘国耻 *Wú wàng guóchǐ*²⁴) keresztül kétségtelenül generálja. Különösen érezhető ez a Japán és az Egyesült Államok utáni harmadik célpontként megnevezhető Tajvan, de egyéb, kínai ellenőrzés alatt álló,

---

¹⁶ YUAN 2012.

¹⁷ MOONEY 2005.

¹⁸ MOONEY 2005.

¹⁹ GRIES et al. 2011: 3.

²⁰ BRESLIN – SHEN 2010: 8.

²¹ „As U.S. Views...” 2020.

²² „A hazafias nevelésben...” 2019.

²³ „A fiataloknak ajánlott...” 2014.

²⁴ Peking, Zhongguo Huaqiao Chubanshe, 1992.

részleges vagy teljes autonómiára törekvő területek (pl. Tibet, Hongkong) esetében, amelyek függetlenedési kísérletei ellen a KKP mindenkor felszólal.²⁵

„...反对外国势力干涉，绝不允许任何势力以任何方式改变台湾是中国一部分的地位。”

...ellenezni kell a külföldi erők közbeavatkozását, semmiképpen sem lehet megengedni, hogy bármiféle erők bármiféle módszerrel megváltoztassák azt, hogy Tajvan Kína része. (15. kongresszus)

Jóllehet a büszke hazafias érzések táplálását már Mao is fontosnak tartotta, a Mao utáni vezetés narratívája egy ponton lényeges eltérést mutat. Mao elnök ugyanis inkább az ellenségen való felülkerekedést, Kína nagy győzelmeit hangsúlyozta, a kommunista uralmat az osztályharcra, a belső ellenségekkel, a korrupcióval igazolta. A Tien'anmen téri események után azonban egyre inkább előtérbe került a külföldtől elszenvedett sokéves megaláztatottság, elnyomás, invázió.²⁶

1991-ben két hivatalos dokumentum jelezte a párt megnövekedett befolyását a hazafias nevelés terén is: az *Általános alapelvek arról, hogy a közép- és általános iskolák erősítsék Kína újkori és jelenkori történelmének, valamint a nemzeti viszonyoknak az oktatását* (中小学加强中国近代、现代史及国情教育的总体纲要 *Zhōng xiǎoxué jiāqiáng zhōngguó jìndài, xiàndài shǐ jí guóqíng jiàoyù de zōngtǐ gāngyào*) és a *Tájékoztatás a kulturális emlékek teljes körű felhasználásáról a hazaszeretet és a forradalmi hagyományok oktatásában* (关于充分运用文物进行爱国主义和革命传统教育的通知 *Guānyú chōngfèn yùnyòng wénwù jìnxíng àiguó zhǔyì hé gé mìng chuántǒng jiàoyù de tōngzhī*). Előbbit az Oktatási Minisztérium, utóbbit a Központi Bizottság tette közzé.

„各级教育行政部门、共青团组织和大、中、小学校，要把组织青少年学生参观博物馆、纪念馆，瞻仰革命遗址、烈士陵园和其他纪念设施，观看展示祖国灿烂文明的历史文物和反映近现代中国人民苦难、奋斗、胜利历程的革命文物，作为青少年思想政治教育的重要内容，作为大、中、小学生必须参加的教育活动，列入学校德育工作计划。(.....)

²⁵ JUN 2019.

²⁶ ZHENG 2008: 788–789.

要根据青少年不同的年龄层次、心理特点、知识水平和接受能力，结合所学课程，科学地安排活动内容，使教育由浅入深，循序渐进，逐步深化。对小学生，要着重向他们讲解与文物、遗迹有关的历史事件、革命故事和民族英雄、革命先烈的动人事迹，从小培养他们热爱祖国、热爱党和热爱社会主义的感情；对中学生和城乡青年，要着重向他们介绍中华民族的灿烂文明和中国共产党的光辉业绩，帮助他们比较系统地了解近现代史知识和中国国情知识，进行民族精神、民族气节和革命人生观、道德观教育，不断激发爱国主义感情，坚定社会主义信念，培养集体主义的高尚情操；对大学生和青年知识分子，要着重引导他们认清中国社会发展的必然规律，加深对社会主义和共产党领导的必然性、必要性的理解，增强民族自信心和历史责任感，自觉继承、发扬革命传统，接受和树立科学的世界观，争做社会主义现代化建设的合格人才。”(关于充分运用文物进行爱国主义和革命传统教育的通知)²⁷

Minden szintű oktatási igazgatási szervnek, a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek, az egyetemeknek, a középiskoláknak és az általános iskoláknak a fiatal diákok számára meg kell szervezniük múzeumok, emléksarnokok látogatását, hogy leróják tiszteletüket a forradalmi maradványok, a mártírok sírjai és egyéb emlékművek előtt, megtekintsék az anyaország ragyogó civilizációjának történelmi és kulturális ereklyéit, valamint olyan forradalmi emlékeket, amelyek tükrözik a kínai nép újkori szenvedéseinek, harcának, győzelmének folyamatát, ezáltal fontos részévé váljanak a fiatalok ideológiai és politikai oktatásának, az egyetemi, középiskolai és általános iskolai diákok kötelező tanulmányi programját képezzék, bekerüljenek az iskola erkölcsi nevelésre vonatkozó munkatervébe. (...)

A fiatalok különböző életkora, pszichológiai sajátossága, tudásszintje és befogadóképessége szerint, a tanult tantárgyakkal ötvözve, a tevékenységek tartalmát tudományosan kell összeállítani, hogy a tanulás a felszíntől a mélyebb felé, sorban haladjon, lépésről lépésre jusson előre, mélyüljön el. Az általános iskolás diákok esetében a relikviákkal és emlékekkel kapcsolatos történelmi események, forradalmi történetek és nemzeti hősök, forradalmi mártírok megrendítő tetteinek megismertetésére kell helyezni a hangsúlyt, hogy kisgyermek koruktól kifejlesszék forró szeretetüket az anyaország iránt, forró szeretetüket a párt iránt és forró szeretetüket a szocializmus iránt. A középiskolások és a vidéki fiatalok esetében a kínai nemzet ragyogó civilizációjának és a Kínai Kommunista Párt tündöklő eredményeinek bemutatására kell helyezni a hangsúlyt, hogy rendszerezettebben megértsék a modern történelmet és Kína nemzeti viszonyait, meg kell valósítani a nemzeti szellemiség, a nemzeti becsületesség és a forradalmi életszemlélet, erkölcsszemlélet oktatását,

---

²⁷ „Tájékoztatás...” 1991.

folyamatosan serkenteni kell a hazafias érzések, a szocialista hithez való ragaszkodás, a kollektivizmus ápolásának nemes mentalitását. Az egyetemista diákok és a fiatal értelmiségiek esetében arra kell helyezni a hangsúlyt, hogy vezessük őket a kínai társadalom fejlődésének szükségszerű törvényszerűségeire vonatkozó felismerésben, mélyítsük a szocializmus és a Kommunista Párt vezető szerepének szükségességére és fontosságára vonatkozó megértést, erősítsük a nemzeti önbizalmat és a történelmi felelősségérzetet, a forradalmi hagyományok tudatos áthagyományozását és fejlesztését, hogy elfogadják és kialakítsák magukban a tudományos világszemléletet, és arra törekedjenek, hogy a szocialista modernizáció építésének képzett tehetségei legyenek. *(Tájékoztató a kulturális emlékek teljes körű felhasználásáról a hazaszeretet és a forradalmi hagyományok oktatásában)*

A fent említett *Általános alapelvek*ben többek között olvashatunk a Kína áldozatszerepét hangsúlyozó történelemszemléletről is: „Az imperialista invázió a kínai nemzetnek súlyos nehézségeket hozott, komoly akadályokat állított Kína társadalmi és gazdasági fejlődése elé, előidézte Kína újkori visszamaradottságát.” (帝国主义侵略给中华民族带来深重困难，严重阻碍了中国社会经济的发展，造成中国近代的落伍。²⁸)

Mindezek megerősítésére és pontosítására 1994. augusztus 23-án a Központi Bizottság kiadott egy újabb iránymutatást a hazaszeretetre nevelés megvalósításáról (爱国主义教育实施纲要 *Àiguó zhǔyì jiàoyù shíshī gāngyào*). Ennek értelmében meg kell valósítani a kínai nemzet hosszú történelmének oktatását, a kínai nemzet kiváló hagyományának és kultúrájának oktatását, a párt alapvető irányvonaláról és a szocialista modern építés eredményeiről szóló oktatást, Kína nemzeti viszonyainak oktatását, a szocialista demokrácia és a jogi ismeretek oktatását, a honvédelem és az ország biztonságának oktatását, a nemzeti egyesülés oktatását, a „békés egyesülés”, az „egy ország, két rendszer” elvek oktatását. A rendelkezés szerint „A hazafias nevelés az egész nép oktatása, a hangsúly pedig a nagyszámú fiatalságon van.” (爱国主义是全民教育，重点是广大青少年。) „Az iskola a fiatalok oktatásának fontos helyszíne, a hazafias nevelésnek az óvodától egészen az egyetemi oktatásig, az oktatás egész folyamatán keresztül kell tartania, fontos csatornaként kiemelten kell alkalmazni a tantermi oktatást.”

²⁸ GUÓJIÀ JIÀOYÙ WĒIYUÁNHUÌ 1991: 12.

(学校是对青少年进行教育的重要场所，要把爱国主义教育贯穿到幼儿园直至大学的教学中，育人全过程中去，特别要发挥好课堂教学主渠道的作用)²⁹

Ettől kezdve Kínában töretlenül zajlik a hazafias nevelési kampány (爱国主义教育 àiguó zhǔyì jiàoyù). Ennek keretében például a kormány közzétett három százas listát hazafias filmekről, dalokról és könyvekről.³⁰ Az élményszerű tanulást, a belföldi turisztikai és gazdasági előnyöket fűzi össze a 2005-től felkapott „vörös turizmus” (红色旅游 hóngsè lǚyóu), amely az újkori történelmi helyszíneknek, a párttörténet fontos színhelyeinek a meglátogatására ösztönöz.³¹

Ahogy Zheng megjegyzi, még fontosabb, hogy a kínai vezetés a hazafias nevelés szellemében 1991 után módosította a történelemkönyvek tartalmát. Az osztályharc narratívát a külföldi erőktől elszenvedett sérelmekkel helyettesítették, s a hazafias narratíva került a középpontba. Az új tankönyvekben a japánellenes harcok esetében például a kínai–japán ellentét hangsúlyossága fölülmúlja a KKP és a Guomindang szembenállását.³² Az oktatás tehát egyértelműen a legfontosabb eszköz a vezetés kezében ahhoz, hogy biztosítsa a hazafias nevelési kampány sikerességét, s ezáltal hazaszerető, az országhoz (és a párthoz) lojális állampolgárok kerüljenek ki az iskolákból. Ennek hatása véleményem szerint még a külföldön élő kínaiakon is mérhető.

2019-ben az „új korszakra” nézve is felvázolták a hazafias oktatással kapcsolatos terveket (新时代爱国主义教育实施纲要 Xīn shídài àiguó zhǔyì jiàoyù shíshī gāngyào). Ebben világosan látjuk a kampány célját: „bátorítani Kína fiait és lányait nemzedékről nemzedékre, hogy az ország fejlődéséért és virágzásáért erőfeszítést tegyenek, fáradhatatlanul harcoljanak.” (激励着一代又一代中华儿女为祖国发展繁荣而自强不息、不懈奋斗). A „hazafiasság legszilárdabb továbbvivője és megvalósítója” pedig a KKP (中国共产党是爱国主义精神最坚定的弘扬者和实践者), sőt fontos „a párt szeretetét, az

---

²⁹ „Iránymutatás...” 1994.

³⁰ „A hazafias nevelés »három százas« listája” 2004.

³¹ A kínai vörös turizmus honlapja.

³² ZHENG 2008: 791.

ország szeretetét és a szocializmus szeretetét egységként kezelni” (坚持爱党爱国爱社会主义相统一). A kampány során:

广泛开展党史、国史、改革开放史教育。历史是最好的教科书，也是最好的清醒剂。要结合中华民族从站起来、富起来到强起来的伟大飞跃，引导人们深刻认识历史和人民选择中国共产党、选择马克思主义、选择社会主义道路、选择改革开放的历史必然性，深刻认识我们国家和民族从哪里来、到哪里去，坚决反对历史虚无主义。

Széleskörűen ki kell bontakoztatni a párt, az ország, a reform és nyitás történelmének oktatását. A történelem a legjobb tankönyv és a legjobb józanító szer. Össze kell kapcsolni a kínai nép talpra állásától a meggazdagodásán keresztül a megerősödéséig ívelő hatalmas ugrást, rá kell vezetnünk az embereket arra, hogy mélységeiben megismerjék a történelmet, és felismerjék, hogy a kínai nép szükségszerűen a Kínai Kommunista Pártot, a marxizmust, a szocializmus útját, a reformot és nyitást választotta. Mélységeiben meg kell ismerniük, hogy hazánk és nemzetünk honnan jött s hová halad, és szilárdan elleneznünk kell a történelmi nihilizmust.³³

A központilag generált hazafias érzésekre, a hazaszeretetre való szisztematikus nevelésre jó példa a pártfőtitkári felszólalások retorikája is.

在全国各族人民特别是青少年中，进一步加强党的基本路线教育，爱国主义、集体主义和社会主义思想教育，近代史、现代史教育和国情教育，增强民族自尊、自信和自强精神，抵御资本主义和封建主义腐朽思想的侵蚀，树立正确的理想，信念和价值观。

Egész országunk valamennyi nemzetiségének tagjaiban, különösen a fiatalokban még jobban erősíteni kell a párt alapvető politikai vonalának oktatását, a patriotizmus, a kollektívizmus és a szocialista eszmék oktatását, erősíteni kell a nemzeti öntudat, magabiztosság és önfejlesztés szellemiségét, ellen kell állni a romlott kapitalista és feudális eszmék bomlasztásának, ki kell alakítani a megfelelő eszmény-, hit- és értékrendszert. (14. kongresszus)

世界上只有一个中国，大陆和台湾同属一个中国，中国的主权和领土完整不容分割。

---

³³ „A Kínai Kommunista Párt...” 2019.

A világban csak egy Kína van, a szárazföld és Tajvan egy Kínához tartoznak, Kína szuverenitását és területi integritását nem lehet szétdarabolni. (16. kongresszus)

爱国统一战线发展壮大。

A hazafias egységfront fejlődése kiteljesedett. (15., 16., 17. kongresszus)

巩固和发展最广泛的爱国统一战线。

Meg kell szilárdítani és fejleszteni kell a legkiterjedtebb hazafias egységfrontot. (16., 18., 19. kongresszus)

A 16. kongresszustól megjelent a tajvani patriotizmus, majd a makaói (爱澳 *ài Ào*) és a hongkongi hazaszeretet (爱港 *ài Gǎng*) is, amelyekben a vezetők – az egy Kína elvből kiindulva – a szárazföldi hazafias érzések erősítését látják.

台湾同胞具有光荣的爱国主义传统，是发展两岸关系的重要力量。

Tajvani honfitársainknak nemes hazaszerető hagyománya van, ez a két part kapcsolatának fejlesztéséhez jelentős erő. (16. kongresszus)

鼓励香港、澳门各界人士在爱国爱港、爱国爱澳旗帜下和衷共济...

Ösztönözzük a Hongkong és Makaó minden életszférájához tartozó embereket, hogy a hazaszeretetnek, Hongkong szeretetének, Makaó szeretetének zászlaja alatt összefogva dolgozzanak... (17. kongresszus)

...促进香港同胞、澳门同胞在爱国爱港、爱国爱澳旗帜下的大团结，防范和遏制外部势力干预港澳事务。

...előremozdítani hongkongi honfitársainknak és makaói honfitársainknak a haza szeretetének és Hongkong szeretetének, a haza szeretetének és Makaó szeretetének zászlaja alatti nagy egyesülését, megakadályozni és ellenőrzés alatt tartani a külső erők beavatkozását a hongkongi és makaói ügyekben. (18. kongresszus)

我们坚持爱国者为主体的“港人治港”、“澳人治澳”，发展壮大爱国爱港爱澳力量，增强香港、澳门同胞的国家意识和爱国精神...

Ragaszkodunk ahhoz, hogy „a hongkongiak irányítják Hongkongot”, a „makaóiak irányítják Makaót”, s ebben a hazafiaké a főszerep; fejlesztjük az erős, hazafias, Hongkongot szerető, Makaót szerető erőket, erősítjük a hongkongi és makaói honfitársak nemzeti öntudatát és hazaszerető szellemiségét... (19. kongresszus)

A hazaszeretettel összefüggő retorika kapcsán régóta visszatérő motívum az ország újjászületése, újraélesztése. Mao Zedong retorikája kapcsán Lu Xing is megállapítja, hogy a polgárháború után ez uralta a maói retorikát, felváltva a korábbi gyakorlatot, mely szerint Kínát rendszeresen a külföldi hatalmak áldozataként tüntette föl.³⁴

我们共产党人，多年以来，不但为中国的政治革命和经济革命而奋斗，而且为中国的文化革命而奋斗；一切这些的目的，在于建设一个中华民族的新社会和新国家。在这个新社会和新国家中，不但有新政治，新经济，而且有新文化。这就是说，我们不要把一个政治上受压迫，经济上受剥削的中国，变为一个政治上自由和经济上繁荣的中国，而且要把一个被旧文化统治因而愚昧落后的中国，变为一个被新文化统治因而文明先进的中国。一句话，我们要建立一个新中国。

Kommunista Pártunk tagjai sok éve nemcsak Kína politikai forradalmáért és gazdasági forradalmáért küzdenek, hanem Kína kulturális forradalmáért is. Ezek a célok a kínai nemzet új társadalmának és új államának felépítéséből állnak. Ebben az új társadalomban és új államban nemcsak új politika, új gazdaság van, hanem új kultúra is. Ez azt jelenti, hogy a politikailag elnyomott, gazdaságilag kizsákmányolt Kínát át akarjuk alakítani egy politikailag szabad és gazdaságilag virágzó Kínává, valamint a régi kulturális uralom miatt tudatlan és elmaradott Kínát át akarjuk alakítani egy új kulturális uralomtól felvilágosult és haladó Kínává. Egy szóval, egy új Kínát akarunk megalapítani.³⁵

---

³⁴ LU 2017: 144, 152.

³⁵ MAO 1991: 663.

Deng Xiaoping volt az, aki 1979 januárjában az egységfronthoz a hazafias érzéseket is hozzárendelte:

现阶段的统一战线可以提革命的爱的统一战线。统一战线的性质，叫革命的爱的统一战线，就是劳动者和爱国者的联盟。这样范围就宽了，具有广泛的性质。³⁶

A jelenlegi szakaszban az egységfrontot nevezhetjük forradalmi, hazafias egységfrontnak. Az egységfront jellege, amelynek neve forradalmi, hazafias egységfront, a dolgozók és a hazafiak szövetsége. Így hatóköre kiszélesedik és kiterjedt jelleggel bír.

A hazaszeretet, a hazafias egységfront fontossága így beépült a pártnyelvezetbe, és a kongresszusokon is vissza-visszatér.

大力弘扬爱国主义、集体主义、社会主义和艰苦创业精神。

Nagy erővel kell továbbvinni a patriotizmus, a kollektívizmus, a szocializmus és a nehézségekkel nem törődő kezdeményezés szellemiségét. (15. kongresszus)

高举爱国主义、社会主义的旗帜，加强全国各族人民的大团结，巩固和发展最广泛的爱国统一战线。

Magasba emeljük a hazaszeretetet, a szocializmus zászlaját, erősítjük egész hazánk valamennyi nemzetiségének nagy egyesülését, megszilárdítjuk és fejlesztjük a legkiterjedtebb hazafias egységfrontot. (16. kongresszus)

Az új Kína létrehozása után még mindig fontos célkitűzés a „kínai nemzet hatalmas újjászületése” (复兴 *fùxīng*, 民族复兴 *mínzú fùxīng*, de leginkább 中华民族[的]伟大复兴 *Zhōnghuá mínzú [de] wěidà fùxīng*). Jóllehet ennek előterjesztését rendszerint Xi Jinpinghez kötik, azonban már Jiang Zemin is megemlítette a 15. kongresszuson. A 16. kongresszuson már 11-szer, a 17. beszámolóban 7-szer, a 18. beszédben 9-szer szerepelt.

---

³⁶ „A párttörténelem tanulmányozása...” 2021.

社会主义初级阶段, (...) 是逐步缩小同世界先进水平的差距, 在社会主义基础上实现中华民族伟大复兴的历史阶段

A szocializmus kezdeti szakasza (...) olyan történelmi korszak, amelyben fokozatosan csökkentjük a világ fejlett színvonalától való elmaradásunkat, és szocialista alapokon megvalósítjuk a kínai nemzet hatalmas újjászületését. (15. kongresszus)

我们党和我国人民作出的艰辛努力和取得的伟大成就举世瞩目, 必将载入中华民族伟大复兴的光辉史册。

Pártunk és hazánk népének kemény munkájára és hatalmas sikereire felfigyelt az egész világ, ezek biztosan bekerülnek a kínai nemzet hatalmas újjászületésének ragyogó történelemlékönyvébe. (16. kongresszus)

...调动一切积极因素, 为完成祖国统一大业和实现中华民族的伟大复兴而共同奋斗。

...minden aktív tényezőt be kell vonni, közösen kell küzdeni azért, hogy az anyaország egyesülésének nagy ügyét véghez vigyük és megvalósítsuk a kínai nemzet hatalmas újjászületését. (16. kongresszus)

事实雄辩地证明, 改革开放是决定当代中国命运的关键抉择, 是发展中国特色社会主义、实现中华民族伟大复兴的必由之路...

A tények meggyőzően igazolják, hogy a reform és nyitás kulcsfontosságú választás volt, amely meghatározta a modernkori Kína sorsát, az egyetlen útja volt annak, hogy fejlesszük a kínai színezetű szocializmust, megvalósítsuk a kínai nemzet hatalmas újjászületését... (17. kongresszus)

我们一定要居安思危、增强忧患意识, 始终保持对马克思主义、对中国特色社会主义、对实现中华民族伟大复兴的坚定信念。

Mindenképpen békeidőben is készülnünk kell a lehetséges fenyegetésre, erősíteni kell veszélytudatunkat, mindvégig meg kell őrizni szilárd hitünket a marxizmusban, a kínai színezetű szocializmusban, a kínai nemzet hatalmas újjászületésének megvalósításában. (17. kongresszus)

全面建成小康社会，加快推进社会主义现代化，实现中华民族伟大复兴，必须坚定不移走中国特色社会主义道路。

A mérsékelt jómódú társadalom teljes körű kiépítéséhez, a szocialista modernizáció gyorsított előremozdításához, a kínai nemzet hatalmas újjászületésének megvalósításához mindenképpen tántoríthatatlanul a kínai színezetű szocializmus útján kell járni. (18. kongresszus)

Jiang Zemin a 16. beszámolóban azt is világosan kijelentette, hogy a nemzet hatalmas újjászületésének küldetését a párt a megalakulásától kezdve vállalta, majd az afelé vezető úton már a 11. kongresszus harmadik plenáris ülésén elindult. Ugyanez hangzott el a 17. kongresszuson is.

党从成立那一天起，就是中国工人阶级的先锋队，同时是中国人民和中华民族的先锋队，肩负着实现中华民族伟大复兴的庄严使命。在新民主主义革命时期，我们党团结和带领全国各族人民完成民族独立和人民解放的历史任务，为实现中华民族伟大复兴创造了前提。新中国成立后，我们党创造性地完成由新民主主义到社会主义的过渡，实现中国历史上最伟大最深刻的社会变革，开始了在社会主义道路上实现中华民族伟大复兴的历史征程。十一届三中全会以来，我们党找到建设中国特色社会主义的正确道路，赋予民族复兴新的强大生机。中华民族的伟大复兴展现出灿烂的前景。

A párt a megalapításának napjától kezdve a kínai munkásosztály élcsapata, ugyanakkor a kínai nép és a kínai nemzet élcsapata, amely azt a kemény küldetést hordozza, hogy megvalósítja a kínai nemzet hatalmas újjászületését. Az újdemokratikus forradalom idején, pártunk, egyesítve és vezetve egész hazánk valamennyi nemzetiségét, teljesítette a nemzeti függetlenség és a nép felszabadításának történelmi feladatát, megteremtette az előfeltételt a kínai nemzet újjászületésének megvalósításához. Az új Kína megalapítása után pártunk innovatívan véghez vitte az új demokráciából a szocializmusba való átmenetet, megvalósította a kínai történelemben a leghatalmasabb és legmélyebb társadalmi átalakulást, a elkezdte a kínai nemzet hatalmas újjászületésének megvalósítását célzó történelmi utazását a szocialista úton. A tizenegyedik országos kongresszus harmadik plenáris ülése óta pártunk megtalálta a kínai színezetű szocializmus építésének helyes útját, a nemzeti újjászületésnek

új, hatalmas életerőt adott. A kínai nemzet hatalmas újjászületésének ragyogó kilátásai bontakoztak ki. (16. kongresszus)

我们党自诞生之日起就勇敢担当起带领中国人民创造幸福生活、实现中华民族伟大复兴的历史使命。

Pártunk születésének napjától fogva bátran felvállalta azt a történelmi küldetését, hogy vezeti a kínai népet a boldog élet megteremtésében, a kínai nemzet hatalmas újjászületésének megvalósításában. (17. kongresszus)

Az, hogy a kínai nemzet hatalmas újjáélesztését mégis Xi Jinpinghez kötik, talán azért van, mert ő használja a leggyakrabban ezt a kifejezést. A 19. beszámolóban 32-szer hangzott el. Ráadásul a nemzeti újjászületést beillesztette a „kínai álom” koncepciójába, ezzel létrehozva a „kínai nemzet hatalmas újjászületésének kínai álma” (实现中华民族伟大复兴的中国梦 shíxiàn zhōnghuá mínzú wěidà fùxīng de zhōngguó mèng) kifejezést.

实现中华民族伟大复兴是近代以来中华民族最伟大的梦想。

A kínai nemzet hatalmas újjászületésének megvalósítása a modern kortól fogva a kínai nemzet leghatalmasabb álma. (19. kongresszus)

同志们！今天，我们比历史上任何时期都更接近、更有信心和能力实现中华民族伟大复兴的目标。

Elvtársak! Ma, a történelem bármely korához képest még közelebb vagyunk a kínai nemzet hatalmas újjászületésének megvalósítására vonatkozó célhoz, még több hitünk és képességünk van hozzá. (19. kongresszus)

我们坚信，只要包括港澳台同胞在内的全体中华儿女顺应历史大势、共担民族大义，把民族命运牢牢掌握在自己手中，就一定能够共创中华民族伟大复兴的美好未来！

Szilárdan hisszük, hogy ha a teljes kínai nemzet gyermekei – beleértve a hongkongi, makaói, tajvani honfitársainkat is – alkalmazkodnak a nagy történelmi helyzethez, közösen vállalják a nemzet nagy feladatát, a nemzet sorsát szilárdan saját kezükbe veszik, közösen mindenképpen

meg tudjuk teremteni a kínai nemzet hatalmas újjászületésének gyönyörű jövőjét! (19. kongresszus)

Összességében megállapítható, hogy a KKP nyelvezetében a mai napig igen nagy szerepet játszik a hazaszeretet hangsúlyozása. Sőt, ebben olyan sikeresek a modern Kína vezetői, hogy részben a hazaszeretettel töltötték be azt az ideológiai vákuumot, ami Mao után maradt: a hazafiasság kétségtelenül a mai kínai identitás része.³⁷

III. AZ EMBEREK NEVELÉSE

Mao Zedong egész életében törekedett arra, hogy eszményi, új kommunista embereket neveljen ki, önmaga pedig példaként álljon a kínai nemzet előtt, ezt mutatta fentebb a hazafiasság propagálása is. A hazafias érzéseken kívül azonban számos más tekintetben is igyekezett iránymutatást adni, nevelni a kínai népet. Egyik fontos követelmény volt az új ideológia tanulmányozása, megfelelő átültetése a gyakorlatba.

一般地说，一切有相当研究能力的共产党员，都要研究马克思、恩格斯、列宁、斯大林的理论，都要研究我们民族的历史，都要研究当前运动的情况和趋势；并经过他们去教育那些文化水准较低的党员。特殊地说，干部应当着重地研究这些，中央委员和高级干部尤其应当加紧研究。指导一个伟大的革命运动的政党，如果没有革命理，没有历史知识，没有对于实际运动的深刻的了解，要取得胜利是不可能的。³⁸

Általánosságban, valamennyi, megfelelő tanulmányozási képességgel rendelkező kommunista párttagnak tanulmányoznia kell Marx, Engels, Lenin, Sztálin elméleteit, tanulmányoznia kell nemzetünk történelmét, tanulmányoznia kell a mostani mozgalom helyzetét és tendenciáit; és rajtuk keresztül oktatni kell az alacsonyabb kulturális szinten álló párttagokat. Különösen a kádereknek kell nyomatékosan tanulmányozniuk ezeket, s a Központi Bizottság tagjainak és a magas szintű kádereknek még fokozottabban kell tanulmányozniuk. Egy olyan politikai pártnak, amely egy hatalmas forradalmi mozgalmat

---

³⁷ LU 2017: 154–155, SALÁT 2014: 278–279, SALÁT 2016: 134–135.

³⁸ MAO 1991: 533.

vezet, lehetetlen győzedelmeskednie, ha nincs forradalmi elmélete, nincs történelmi ismerete, nincs a valós mozgalomra vonatkozó mély megértése.

学习我们的历史遗产，用马克思主义的方法给予批判的总结，是我们学习的另一任务。我们这个民族有数千年的历史，有它的特点，有它的许多珍贵品。对于这些，我们还是小学生。今天的中国是历史的中国的一个发展；我们是马克思主义的历史主义者，我们不应当割断历史。从孔夫子到孙中山，我们应当给予总结，承继这一份珍贵的遗产。这对于指导当前的伟大的运动，是有重要的帮助的。共产党员是国际主义的马克思主义者，但是马克思主义必须和我国的具体特点相结合并通过一定的民族形式才能实现。马克思列宁主义的伟大力量，就在于它是和各个国家具体的革命实践相联系的。对于中国共产党说来，就是要学会把马克思列宁主义的理论应用于中国的具体的环境。³⁹

Tanulmányozni a történelmi örökségünket s a marxizmus módszerével kritikai összegzést adni – ez tanuláskunk során a másik feladatunk. Nemzetünknek több ezer éves történelme van, megvannak a sajátosságai, sok értéke van. Ezeket illetően mi még kis diákok vagyunk. A mai Kína a történelmi Kína egy fejlődési szakasza; mi a történelem marxista értelmezői vagyunk, így nem szabad elvágunk a történelmet. Konfuciusztól Sun Yat-senig összegzést kell adnunk, s folytatnunk kell ezt az értékes örökséget. Ez fontos segítséget jelent a jelenlegi hatalmas mozgalom vezetésében. A kommunista párttagok internacionalista marxisták, azonban a marxizmust hazánk sajátosságaival kell összefűznünk, illetve egy bizonyos nemzeti formában kell megvalósítanunk. A marxizmus-leninizmus hatalmas ereje abban rejlik, hogy kapcsolódik minden egyes ország saját forradalmi gyakorlatához. Ami a Kínai Kommunista Pártot illeti, meg kell tanulnia a marxizmus-leninizmus elméletét Kína saját környezetében alkalmazni.

Mao önmagáról már 24 évesen úgy vélte, hogy művelt és racionális ember, képesnek érezte magát arra, hogy bölcs vezetőként tanítsa társait, morális iránymutatást adjon a népnek.⁴⁰ Így saját magának tulajdonképpen a régi kínai bölcsekével azonos szerepet szánt. Mellette a fáklyavivők szerepét a párt tagjainak kellett vállalniuk, így Mao másik fontos elvárása volt, hogy a párt, a párttagok példát mutassanak a népnek.

---

³⁹ MAO 1991: 533–534.

⁴⁰ LU 2017: 117.

共产党员在八路军和新四军中，应该成为英勇作战的模范，执行命令的模范，遵守纪律的模范，政治工作的模范和内部团结统一的模范。⁴¹

A kommunista párttagoknak a Nyolcadik hadseregben és az Új negyedik hadseregben a hősi küzdelem mintáivá, a parancsok végrehajtásának mintáivá, a fegyelem betartásának mintáivá, a politikai munka mintáivá és a belső egység mintáivá kell válniuk.

共产党员又应成为学习的模范，他们每天都是民众的教师，但又每天都是民众的学生。只有向民众学习，向环境学习，向友党友军学习，了解了他们，才能对于工作实事求是，对于前途有远见卓识。在长期战争和艰难环境中，只有共产党员协同友党友军和人民大众中的一切先进分子，高度地发挥其先锋的模范的作用，才能动员全民族一切生动力量，为克服困难、战胜敌人、建设新中国而奋斗。⁴²

A kommunista párttagoknak a tanulás példáivá is kell válniuk, ők mindennap a néptömegek tanítói, ugyanakkor mindennap a néptömegek diákjai is. A munkában csak akkor kereshetjük a tényekben az igazságot, a jövőt illetően akkor lehetünk előrelátóak és bölcsek, ha a néptömegektől tanulunk, a környezetünktől tanulunk, a párton és a hadseregen belüli barátainktól tanulunk, megértjük őket. A hosszú harcokban és a nehéz körülmények közt csak akkor mozgósíthatjuk az egész nemzet valamennyi eleven erejét, s harcolhatunk a nehézségek leküzdéséért, az ellenség legyőzéséért, az új Kína megalapításáért, ha a kommunista párttagok a párton és a hadseregen belüli barátaikkal, valamint a nép nagy tömegében valamennyi haladó elemmel együttműködnek, s azoknak magas szinten élvonalbeli példaként szolgálnak.

Az idegen, „kommunista” jelző ellenére ezeknek az ideális embereknek mégis számos, a régi Kínában is nagyra tartott értékkel kellett rendelkezniük. Nem véletlen, hiszen Maóra a kínai kultúrkör hősei hatottak leginkább: Qu Yuan (屈原 Qū Yuán), Fan Zhongyan (范仲淹 Fàn Zhòngyān), Gu Yanwu (顾炎武 Gù Yánwǔ), Zeng Guofan (曾国藩 Zéng Guófān) és Liang Qichao (梁启超 Liáng Qǐchāo).⁴³ Fontos volt például a szorgalom, az áldozatkészség, a tanulás, az egyszerű életmódra törekvés és a bátorság. Az ideális

---

⁴¹ MAO 1991: 522.

⁴² MAO 1991: 523.

⁴³ LU 2017: 115.

kommunista ember elhatárolása az alacsonyabb rendűektől így nem volt ismeretlen a hagyományos kínai gondolkodásban, az eszménykép pedig sok hasonlóságot mutatott Konfuciusz eszményi emberével (仁人 *rénrén*, 仁者 *rénzhě*, 君子 *jūnzǐ*, vö. 小人 *xiǎo rén*).

Nemcsak az értékek mutattak nagy hasonlóságot a konfuciánusok felfogásával, hanem az a nézet is, hogy az emberek természete formálható, a viselkedés alakítható, az erényes példák követése lehetséges.⁴⁴ A régi Kínában ez azonban egyéni elhatározás és érdem volt, a kommunista Kínában viszont országos kampány és állampolgári kötelesség, egyben ideológiai és politikai állásfoglalás is.

Mao egy tekintetben azonban mindenképpen a feje tetejére állította a hagyományos nézeteket az ideális emberről. Mao számára ugyanis nem a rendszerint gazdag családból származó művelt elit számított ideálnak – velük szemben Mao egyenesen bizalmatlan volt –, hanem a munkásosztály, az „élet iskolájában” (és persze Mao írásain) nevelődött egyszerű emberek. Szerinte az alacsony származásúak a legokosabbak, a nemesek a legbutábbak (卑贱者最聪明, 高贵者最愚蠢 *bēijiàn zhě zuì cōngmíng, gāogùì zhě zuì yúchǔn*).

A modern korban nem volt precedens nélküli egy eszményképet állítani a társadalom elé. A japán Fukuzawa Yukichi például a japán emberek fokozatos intellektuális és erkölcsi nevelését sürgette, 1875-ben éppen látta a japán civilizáció fejlődésének kulcsát.⁴⁵ Az egyén mentális átalakulását alapvetőbbnek tartotta, mint a civilizáció materiális aspektusának fejlődését (ipar, kereskedelem, hadsereg).⁴⁶ Lenin új szovjet embernek (новый советский человек) nevezte a Szovjetunió alapítása utáni új emberideált. Az új szovjet embernek teljesen mentesnek kellett lenni az etnikai és vallási hovatartozástól, maradéktalanul materialistának kellett lennie, és hinni, hogy nincs semmi a halál után. Legfőképpen pedig tagadnia kellett a magántulajdon értelmét, mindenét fel kellett áldoznia a társadalom javára, az élet értelmét abban kellett látnia, hogy a társadalom számára hasznos legyen, a jövő nemzedékeinek jobb életéhez hozzájáruljon. Az elmélet szerint mindezek felismerése után az ember boldog tudott

---

⁴⁴ LU 2017: 116.

⁴⁵ SEIFERT 2021: 55.

⁴⁶ SEIFERT 2021: 64.

lenni.⁴⁷ Az eszményi ember minden bizonnyal legszélsőségesebb példája a biológiailag felsőbbrendű faj, amelyet a náciak dolgoztak ki többek között Nietzsche embert felülmúló ember (Übermensch) fogalmából.⁴⁸

Az emberek nevelése a pártfőtitkári beszámolóokban is visszaköszön. Az alábbi idézetek a konkrét népnevelést szemléltetik.

我们必须把教育摆在优先发展的战略地位，努力提高全民族的思想道德和科学文化水平，这是实现我国现代化的根本大计。

Az oktatást előtérbe kell helyeznünk a fejlődési stratégiában, szorgalmasan emelnünk kell az egész nemzet ideológiai, erénybeli, valamint tudományos és kulturális szintjét. Mindennek hazánk modernizációjának megvalósításában alapvető jelentősége van. (14. kongresszus)

我们要为改革开放和现代化建设创造有利环境，培养一代又一代有理想、有道德、有文化、有纪律的新人。

A reform és nyitás, valamint a modernizáció számára kedvező körülményeket kell teremtenünk, újabb és újabb generációkat kell kiképezni, akiknek vannak eszményeik, van erkölcsük, műveltek és fegyelmezettek. (14. kongresszus)

...培养社会主义事业接班人。

...képezni kell a szocialista ügyet továbbvivő személyeket. (14. kongresszus)

...以培育有理想、有道德、有文化、有纪律的公民为目标...

---

⁴⁷ KHODOROVICH 1987.

⁴⁸ A fogalmat nem Nietzsche találta ki, erről bővebben: CYBULSKA 2012.

...az eszményekkel rendelkező, erkölcsös, művelt és fegyelmezett állampolgárok nevelésének céljával... (15. kongresszus)

建设有中国特色社会主义，必须着力提高全民族的思想道德素质和科学文化素质，为经济发展和社会全面进步提供强大的精神动力和智力支持，培育适应社会主义现代化要求的一代又一代有理想、有道德、有文化、有纪律的公民。

A kínai színezetű szocializmus építéséhez mindenképpen igyekezni kell javítani az egész nemzet ideológiai, erkölcsi alapjellégét és tudományos, kulturális alapjellégét, a gazdasági fejlődésért és a társadalom teljes körű előrelépéséért hatalmas szellemi erőt és tudásbeli támogatást kell biztosítani, képezni kell újabb és újabb generációk állampolgárait, akik a szocializmus modernizációjának követelményeihez illeszkednek és akik eszményekkel, erkölccsel, műveltséggel és fegyelmezettséggel rendelkeznek. (15. kongresszus)

加强民主法制教育和纪律教育，引导人们树立正确的世界观、人生观、价值观。

...erősíteni kell a demokratikus jogrendszer oktatását és a fegyelem oktatását, vezetni kell az embereket, hogy helyes világszemléletet, életszemléletet, értékrendszert alakítsanak ki. (15. kongresszus)

认真贯彻党的教育方针，重视受教育者素质的提高，培养德智体等全面发展的社会主义事业的建设者和接班人。

Lelkiismeretesen a gyakorlatba kell ültetni a párt oktatási irányelveit, figyelmet kell fordítani az oktatásban részt vevők minőségének emelésére, képezni kell a szocializmus építőit és továbbvivőit, akik erkölcs, intelligencia, fizikum stb. szempontjából átfogóan fejlettek. (15. kongresszus)

坚持以科学的理论武装人，以正确的舆论引导人，以高尚的精神塑造人，以优秀的作品鼓舞人。

Ragaszkodunk ahhoz, hogy tudományos elméletekkel fegyverezzük fel az embereket, helyes véleménnyel vezessük az embereket, nemes szellemmel átforgalmazzuk az embereket, kiváló művekkel lelkesítsük az embereket. (16. kongresszus)

Mao Zedong retorikájának elemzésekor Lu megállapította, hogy Mao három fronton kezdte meg az emberek nevelését: 1) a hadsereg tagjai, 2) fiatal értelmiségiek, 3) párttagok. Az elsőre szükség is volt, hiszen a hadsereg parasztokból, olykor banditákból állt, akik egyáltalán nem voltak engedelmeseek, fosztogattak, raboltak a falvakból. A körökben Mao egyszerűen megfogalmazott szavait terjesztették, például a forradalmi bázist a hadsereg fenekének nevezték, amin a hadsereg ülni tud, az imperializmust pedig az idegen földesúr metaforával magyarázták el nekik. Az idegen és absztrakt fogalmakat így az egyszerű emberek is megérthették. Mao szerint a második csoporthoz kellett a legtöbb munka. Az értelmiségiek ugyanis gyakran gazdag és művelt családból származtak, és hagyományos nevelést kaptak. Mao ezért irántuk igen bizalmatlan volt. A harmadik csoport esetében Mao attól tartott, hogy a hatalom megrészegíti őket, bürokratikusak és korrumpáltak lesznek. Meggyőződése szerint őket csak folyamatos neveléssel lehet kontrollálni, hiszen olyanok, mint a gaz, amit folyamatosan gyomlálni kell ahhoz, hogy biztosítva legyen a jó termés.⁴⁹

Mao Zedong követelményeihez hasonlóan a pártkongresszuson az embertömegek, a nép nevelésén túl kiemelt figyelmet kapott a hadseregnek, az értelmiségieknek és a kádereknek szánt iránymutatás. A három csoport nevelése a beszédekben terjedelem és konkrétság szempontjából egyre fokozódott, közülük pedig a leghangsúlyosabbá a káderek képzése vált.

---

⁴⁹ Lu 2017: 117–118.

适应世界军事变革的趋势，实施科技强军战略，加强质量建设。把教育训练摆到战略位置，深入开展科技练兵，加强军队院校建设，培养大批高素质新型军事人才。

Alkalmazkodva a világ hadügyeiben zajló változások tendenciáihoz, végrehajtjuk a tudományos és technológiai hadseregerősítés stratégiáját, erősítjük a minőségi építést. Az oktatást és képzést stratégiai pozícióba helyezzük, mélységében kibontakoztatjuk a tudományos és technológiai képzést, erősítjük a katonai akadémiák és iskolák fejlesztését, képezzük a nagyszámú, magas minőségű, új típusú katonai tehetséget. (16. kongresszus)

要繁荣文艺创作，坚持思想精深、艺术精湛、制作精良相统一，加强现实题材创作，不断推出讴歌党、讴歌祖国、讴歌人民、讴歌英雄的精品力作。发扬学术民主、艺术民主，提升文艺原创力，推动文艺创新。倡导讲品位、讲格调、讲责任，抵制低俗、庸俗、媚俗。加强文艺队伍建设，造就一大批德艺双馨名家大师，培育一大批高水平创作人才。

Fel kell virágoztatni a művészeti alkotást, ragaszkodni kell az ideológiai mélység, a művészeti kifejezés, a kiváló alkotás egymással való egységéhez, erősíteni kell a valós témákat feldolgozó alkotásokat, folyamatosan alkotni kell mesterműveket, amelyek dicsőítik a pártot, dicsőítik az anyaországot, dicsőítik a népet, dicsőítik a hősokeket. Alkalmazni kell a tudományos demokráciát, a művészeti demokráciát, emelni az irodalom és művészet eredeti alkotóerejét, előrevinni az irodalmi és művészeti újítást. Kezdeményezni kell a minőség, a stílus, a felelősség kiemelését, ellenállni az alacsonyrendű szokásoknak, a vulgaritásnak, az olvasók silány ízlésének kielégítésére törekvő igyekezetnek. Erősíteni kell az irodalmi és művészeti csoportok fejlesztését, kitermelni egy sor nagy mestert, akik erkölcsileg és művészileg erősek, képezni kell egy sor magas szintű kreatív tehetséget. (19. kongresszus)

要始终不渝地用邓小平理论教育干部和群众。

Megingathatatlanul kell Deng Xiaoping elméletével oktatni a kádereket és a tömegeket. (15. kongresszus)

坚持用马克思列宁主义、毛泽东思想和邓小平理论武装全党、教育人民...

Ragaszkodni kell ahhoz, hogy a marxizmus-leninizmussal, Mao Zedong eszméivel és Deng Xiaoping elméletével fegyverezzük fel az egész pártot, oktassuk a népet... (16. kongresszus)

全党同志特别是领导干部都要讲党性、重品行、作表率。深入开展党风党纪教育，积极进行批评和自我批评，使领导干部模范遵守党纪国法，继承优良传统，弘扬新风正气，以优良的党风促政风带民风。

Az egész párt valamennyi elvtársának, különösen a vezető kádereknek ki kell emelniük a pártszellemet, hangsúlyt kell fektetniük a morális viselkedésre, példaként kell állniuk. Mélységében kibontakoztatjuk a párt munkastílusának és a pártfegyelemnek az oktatását, aktívan előremozdítjuk a bírálatot és az önbírálatot, így a vezető káderek példaként szolgálnak a pártfegyelem és az ország törvényeinek betartására, tovább örökítik a kiváló hagyományt, terjesztik az új stílusok egészséges atmoszféráját, a kiváló pártstílussal előremozdítják a kormányzati munkastílust, vezetik a nép munkastílusát. (17. kongresszus)

推进马克思主义中国化时代化大众化，坚持不懈用中国特色社会主义理论体系武装全党、教育人民，深入实施马克思主义理论研究和建设工程，建设哲学社会科学创新体系，推动中国特色社会主义理论体系进教材进课堂进头脑。广泛开展理想信念教育，把广大人民群众团结凝聚在中国特色社会主义伟大旗帜之下。

Előre kell mozdítani a marxizmus sinizálódását, korszerűsítését és tömegesítését, megingathatatlanul fel kell fegyverezni a kínai színezetű szocialista elméleti rendszerrel az egész pártot, oktatni kell a népet, mélységében meg kell valósítani a marxista elmélet tanulmányozását és fejlesztését, építeni kell a filozófiai társadalomtudományok újító rendszerét, előre kell mozdítani a kínai színezetű szocialista elméleti rendszer tananyagokba foglalását, osztálytermekbe vitelét, fejekbe ültetését. Széleskörűen ki kell bontakoztatni az eszmények és a meggyőződés oktatását, a széles néptömegeket össze kell gyűjteni a kínai színezetű szocializmus zászlaja alá. (18. kongresszus)

A fenti idézetekből láthatjuk, hogy az emberek nevelése a teljes társadalomra kiterjed, ugyanakkor bizonyos rétegek különös figyelmet kapnak. Kiemelendő, hogy a pártfőtitkárok nemcsak mások megjavulását sürgetik, nemcsak másokat oktatnak, hanem sorsközösséget vállalva, a pártot, a párttagokat, önmagukat is beleértve fogalmazzák. A cél tehát az önfejlesztés és a nép nevelése egyben.

IV. KONKLÚZIÓ

A tanulmány bemutatta, hogy Mao miként erősítette fel és terjesztette ki retorikájában a haza iránti kötelességtudatot. Ehhez részben a kínai irodalom hőseiben látott példát, részben pedig a reformerek munkásságából merített. A modern korban a nemzeti érzéseket táplálja az ország gazdasági és katonai megerősödése is. A hazafias mozgalom azonban nemcsak lentről felfelé születő jelenség, hanem föntről lefelé ható, tudatos kezdeményezés a kínai kormány részéről, amely megannyi területre kihat (média, politikai kampányok, oktatás). A hazaszeretethez közvetlenül kapcsolódó, régóta visszatérő motívum pedig az ország újjászületése, újraélesztése, amely már Mao Zedong retorikájában is uralkodó volt a polgárháború után.

A mai kínai politikai gondolkodásban s ezzel együtt a kínai politikai nyelvezetben ugyancsak hangsúlyosan jelentkezik az emberek nevelésének szándéka. Maga Mao Zedong úgy gondolta, hogy az ország megreformálásának előfeltétele az új kommunista emberek kinevelése. Maónál fontos volt az ideológia tanulmányozása, a párttagok példamutatása. Az ideális embernek továbbá egy sor hagyományos értékkel is kellett rendelkeznie. A párttitkári beszámolókból vett idézetek azt példázták, hogy az emberek pallérozása a mai napig fontos a KKP számára, az alapgondolat pedig számos ponton egyezik a maói felfogással.

FELHASZNÁLT IRODALOM

14. kongresszusi beszéd (加快改革开放和现代化建设步伐，夺取有中国特色社会主义事业的更大胜利 Gyorsítsuk fel a reform és nyitás ütemét és a modernizációt, és törekedjünk nagyobb győzelmekre a kínai színezetű szocializmus ügyében.) The Central People's Government of China, 2007. augusztus 29. URL: https://www.gov.cn/test/2007-08/29/content_730511.htm (utolsó letöltés: 2022. március 28.)
15. kongresszusi beszéd (高举邓小平理论伟大旗帜，把建设有中国特色社会主义事业全面推向二十一世纪 Emeljük magasra Deng Xiaoping elméletének nagy zászlaját, és vigyük előre a 21. században a kínai színezetű szocializmus építésének ügyét.) The Central People's Government of China, 2007.

- augusztus 29. URL: https://www.gov.cn/test/2007-08/29/content_730614.htm (utolsó letöltés: 2022. március 28.)
16. kongresszusi beszéd (高举邓小平理论伟大旗帜, 全面贯彻“三个代表”重要思想, 继往开来, 与时俱进, 全面建设小康社会, 加快推进社会主义现代化, 为开创中国特色社会主义事业新局面而奋斗 Emeljük magasra Deng Xiaoping elméletének nagy zászlaját, hajtsuk végre maradéktalanul a „három képviselet” fontos gondolatát, vigyük tovább a múltat, tartsunk lépést a korral, építsük a minden tekintetben mérsékeltén jómódú társadalmat, gyorsítsuk fel a szocialista modernizációt, és törekedjünk arra, hogy a kínai színezetű szocializmus ügyében új helyzetet teremtsünk.) *Dazhongwang*, 2002. november 18. URL: <http://www.dzwww.com/xinwen/xinwenzhuanti/qzslzdk/xwzx/200211210945.htm> (utolsó letöltés: 2022. március 28.)
17. kongresszusi beszéd (高举中国特色社会主义伟大旗帜为夺取全面建设小康社会新胜利而奋斗 Emeljük magasra a kínai színezetű szocializmus nagy zászlaját, és törekedjünk új győzelmekre a minden tekintetben mérsékeltén jómódú társadalom felépítésében.) The Central People's Government of China, 2007. október 24. URL: https://www.gov.cn/ldhd/2007-10/24/content_785431.htm (utolsó letöltés: 2022. március 28.)
18. kongresszusi beszéd (坚定不移沿着中国特色社会主义道路前进 为全面建成小康社会而奋斗 Megingathatatlanul haladjunk a kínai színezetű szocializmus útján, és törekedjünk a minden tekintetben mérsékeltén jómódú társadalom felépítésére.) The Central People's Government of China, 2012. november 17. URL: https://www.gov.cn/ldhd/2012-11/17/content_2268826.htm (utolsó letöltés: 2022. március 28.)
19. kongresszusi beszéd (决胜全面建成小康社会 夺取新时代中国特色社会主义伟大胜利 Arassunk döntő győzelmet a minden tekintetben mérsékeltén jómódú társadalom felépítésében és győzedelmeskedjünk a kínai színezetű szocializmus új korszakában.) The Central People's Government of China, 2017. október 27. URL: https://www.gov.cn/zhuanti/2017-10/27/content_5234876.htm (utolsó letöltés: 2022. március 28.)
- „22 Million Chinese Seek to Block Japan's Bid to Join U.N. Council.” *The New York Times*, 2005. március 31. URL: <https://www.nytimes.com/2005/03/31/international/asia/22-million-chinese-seek-to-block-japans-bid-to-join-un.html> (utolsó letöltés: 2022. március 21.)
- „As U.S. Views Of China Grow More Negative, Chinese Support For Their Government Rises.” *NPR*, 2020. szeptember 23. URL: <https://www.npr.org/2020/09/23/913650298/as-u-s-views-of-china-grow-more-negative-chinese-support-for-their-government-ri?t=1607500400898> (utolsó letöltés: 2022. március 21.)
- BRESLIN, SHAUN – SHEN, SIMON. 2010. „Online Chinese Nationalism.” *Chatam House, Asia Programme Paper*, 2010/03. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Asia/0910breslin_shen.pdf (utolsó letöltés: 2022. március 28.)

- CYBULSKA, EVA. 2012. „Nietzsche’s Übermensch: A Hero of Our Time?” *Philosophy Now*. URL: https://philosophynow.org/issues/93/Nietzsches_Ubermensch_A_Hero_of_Our_Time (utolsó letöltés: 2022. április 4.)
- „A fiataloknak ajánlott 100 kiváló mozi- és tévéfilm listája 向青少年推荐的 100 部优秀影视片目录.” *Lichengxian Zhiye Jishu Jiaoyu Zhongxin*, 2014. november 24. URL: <http://www.lczjzx.net/> (utolsó letöltés: 2022. március 21.)
- GRIES, PETER HAYS – ZHANG, QINGMIN – CROWSON, MICHAEL H. – CAI, HUAJIAN. 2011. „Patriotism, Nationalism and China’s US Policy: Structures and Consequences of Chinese National Identity.” *The China Quarterly* 205, 1–17.
- GUÓJIÀ JIÀOYÜ WĒIYUÁNHUÌ (国家教育委员会). 1991. 中小学加强中国近代现代史及国情教育的总体纲要 [Általános alapelvek arról, hogy a közép- és általános iskolák erősítsék Kína újkori és jelenkori történelmének, valamint a nemzeti viszonyoknak az oktatását.] Peking, Renmin Chubanshe.
- „A hazafias nevelés »három százaz« listája 爱国主义教育‘三个一百’名单.” *Sina.com*, 2004. október 1. URL: <http://news.sina.com.cn/c/2004-10-01/13353820032s.shtml> (utolsó letöltés: 2022. március 21.)
- „A hazafias nevelésben a szárazföld vezet, Hongkong le van maradva, Tajvan az ellenkező irányba fut 爱国主义教育大陆领先 香港落后, 台湾跑反了方向.” *Chinanews*, 2019. szeptember 4. URL: <https://www.chinanews.com.cn/tw/2019/09-04/8946919.shtml> (utolsó letöltés: 2022. március 21.)
- INSTITUTE FOR SECURITY & DEVELOPMENT POLICY. 2017. „National Congress of the Communist Party.” *ISDP*. URL: <https://isdpc.eu/publication/nccpc-national-congress-communist-party/> (utolsó letöltés: 2022. március 28.)
- „Íránymutatás a hazafias nevelés megvalósításáról 爱国主义教育实施纲要.” *Docin.com*, 1994. augusztus 23. URL: <https://www.docin.com/p-222752928.html> (utolsó letöltés: 2022. április 9.)
- JORDÁN GYULA. 2015. „A Kínai Népköztársaság alkotmányainak történeti áttekintése.” In: SALÁT GERGELY (szerk.) *A kínai alkotmány*. Budapest, Typotex Kiadó, 32–61.
- JUN TAO YEUNG. 2019. „Why is Taiwan, so important? The manipulation of nationalism in legitimizing one-party rule in China.” *The Yale Review of International Studies*, 2019. október. URL: <http://yris.yira.org/essays/3613> (utolsó letöltés: 2022. március 21.)
- KHODOROVICH, SERGEI. 1987. „1917-1987 Unsuccessful and Tragic Attempt to Create a ‘New Man’.” *Orthodox America*. URL: <https://roca.org/oa/volume-viii/issue-76-77/1917-1987-unsuccessful-and-tragic-attempt-to-create-a-new-man/> (utolsó letöltés: 2022. április 4.)
- „A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága és az Államtanács kiadta »Az új korszakra vonatkozó hazafias nevelés végrehajtásának alapelveit« 中共中央国务院印发《新时代爱国主义教育实施纲要》.” Ministry of Culture and Tourism of the PRC, 2019. november 13. URL: https://www.mct.gov.cn/whzx/whyw/201911/t20191113_848844.htm (utolsó letöltés: 2022. március 21.)

- A kínai vörös turizmus honlapja 中国红色旅游网. URL: <http://www.redtourism.com.cn/> (utolsó letöltés: 2022. április 9.)
- LU XING. 2017. *The rhetoric of Mao Zedong. Transforming China and its people.* South Carolina, The University of South Carolina Press.
- MAO ZEDONG. 1991. 毛泽东选集第二卷 [*Mao Zedong válogatott művei, 2. kötet*]. Peking, Renmin Chubanshe.
- MILLER, ALICE. 2012. „The Road to the 18th Party Congress.” *China Leadership Monitor*, No 36. URL: <https://www.hoover.org/sites/default/files/uploads/documents/CLM36AM.pdf> (utolsó letöltés: 2022. március 28.)
- MEISNER, MAURICE. 1989. „The Deradicalization of Chinese Socialism.” In: DIRLIK, AFIR –MEISNER, MAURICE (szerk.). *Marxism and the Chinese Experience: Issues in Contemporary Chinese Socialism.* Armonk, N.Y., M. E. Sharp, 341–361.
- MOONEY, PAUL. 2005. „Internet Fans Flames of Chinese Nationalism.” *Yale Global*, 2005. április 4. URL: <https://archive-yaleglobal.yale.edu/content/internet-fans-flames-chinese-nationalism> (utolsó letöltés: 2022. március 21.)
- „A párttörténelem tanulmányozása: az egységfrontról – A hazafias egységfront előterjesztése és megalapítása 学党史: 话统战, 爱国统一战线的提出和确立.” *The Paper*, 2021. október 21. URL: https://m.thepaper.cn/baijiahao_15014976 (utolsó letöltés: 2022. április 4.)
- SAICH, TONY. 2004. *Governance and Politics of China.* Basingstoke, Palgrave Macmillan.
- SALÁT GERGELY. 2014. „Kína – civilizáció, nemzetállam, birodalom?” In: FARAGÓ-SZABÓ ISTVÁN et al. (szerk.) *Világunk határai.* Budapest, Eötvös József Collegium, Filozófiai Műhely 261–281.
- SALÁT GERGELY. 2016. „Nyugati civilizáció - kínai szemmel.” *Századvég* 21:81, 117–139.
- SHELL, ORVILLE – DELURY, JOHN. 2013. *Wealth and Power: China's Long March to the Twenty-first Century.* New York, Random House.
- SEIFERT, WOLFGANG. 2021. „A Perspective for Japan: Fukuzawa Yukichi's 'Theory of Civilization', 1875.” *Historická Sociologie* 2021/2, 47–66. URL: https://karolinum.cz/data/clanek/9704/HS_13_2_0047.pdf (utolsó letöltés: 2022. április 4.)
- „A szocializmus központi értékrendszerének neveléséről és kivitelezéséről 关于培育和践行社会主义核心价值观的意见.” *12371.cn*, 2014. február 11. URL: http://fuwu.12371.cn/2014/02/11/ARTI1392089582674705_2.shtml (utolsó letöltés: 2022. március 19.)
- „Tájékoztatás a kulturális emlékek teljes körű felhasználásáról a hazaszeretet és a forradalmi hagyományok oktatásában 关于充分运用文物进行爱国主义和革命传统教育的通知.” *Beijing Fayuan Faqui Jiansu*, 1991. augusztus 28. URL: <http://fgcx.bjcourt.gov.cn:4601/law?fn=chL338s826.txt> (utolsó letöltés: 2022. április 9.)

- WU YUE 吴悦. 2005. „陈独秀与《安徽俗话报》” [Chen Duxiu és az *Anhui Köznyelvi Újság*]. *Daxue Tushu Qingbao Xuekan* 大学图书情报学刊 23.2, 94–96.
- YUAN, ELIZABETH. 2012. „After flag-raising on island, 14 Chinese held in Japan. *CNN*, 2012. augusztus 16. URL: <https://edition.cnn.com/2012/08/16/world/asia/china-japan-islands-arrests/index.html> (utolsó letöltés: 2022. március 21.)
- ZHENG WANG. 2008. „National Humiliation, History Education, and the Politics of Historical Memory: Patriotic Education Campaign in China." *International Studies Quarterly* 52.4, 783–806.

PEACH Műhelytanulmányok / PEACH Working Papers

HU ISSN 2786-1228

Kiadja:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Nemzetközi és Politikatudományi Intézet

Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport

1088 Budapest, Mikszáth Kálmán tér 1.

E-mail: salat.gergely@btk.ppke.hu

Tel.: 06-1-235-3030/1010

Honlap: <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/nemzetkozi-es-politikatudomanyi-intezet>

Felelős kiadó: Dr. Salát Gergely szakmai igazgató

Szerkesztette és lektorálta: Dr. Sárközi Ildikó Gyöngyvér

Minden jog fenntartva!

A PEACH Műhelytanulmányokban megfogalmazott vélemények és következtetések a szerző sajátjai, melyek nem minden esetben tükrözik a Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport vagy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bármely más egységének álláspontját.

A PEACH Műhelytanulmányok a Magyar Nemzeti Bank támogatásával jönnek létre.

